

Protocol tegen Pesten

Protocol tegen pesten

Voorwoord

Pesten is iets van alle tijden en komt overal voor, zowel onder kinderen en jongeren als onder volwassenen. Op een plaats waar veel jongeren samenkomen, zoals een school, is de kans op pestgedrag groter. Dit geeft het onderwijs een grote verantwoordelijkheid in de bestrijding van pestgedrag. Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders/verzorgers en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent dit dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

In het schoolbeleidsplan wordt het als volgt weergegeven:

Leerlingen voelen zich thuis in de school. Zij voelen zich verbonden met medeleerlingen en docenten. Gezondheid en veiligheid vormen de basis waarin leren en ontwikkelen mogelijk is. In een veilige en zorgzame leer-/werk omgeving stimuleren en prikkelen we leerlingen om te leren wat gezond gedrag is, om gezond gedrag vorm te geven en gezond gedrag te behouden, actief en samen met anderen.

Het Ashram College wil met dit pestprotocol duidelijk maken dat zij pestgedrag onacceptabel vindt en hoe zij dit gedrag actief aanpakt. Daarom ook hebben het College van Bestuur en de Medezeggenschap Raad het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten ondertekend.

Wat is pesten?

We spreken van pesten als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en docenten slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten omstanders niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders/verzorgers en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen.

Hoe kan er worden gepest?

Tussen plagerij en pesten loopt een diffuse grens, die voor ieder persoonlijk verschillend is. Iedereen is gerechtigd zelf aan te geven wat hij als acceptabel beschouwt. Hieronder volgen een aantal voorbeelden:

Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, met bijnamen aanspreken, dreigen, gemene briefjes, digitaal pesten

Met beelden: non verbale negatieve signalen of dreigen, tekeningen, foto's, filmpjes verspreiden

Lichamelijk: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, wapens gebruiken

Achtervolgen: opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten

Uitsluiting: doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, uitsluiten bij groepsopdrachten

Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, spullen beschadigen

Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

Wie zijn betrokken?

De gepeste leerling

Kinderen worden gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis en op school niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het probleem lijkt onoplosbaar;
- het idee dat het niet mag klikken;
- het gevoel dat het de eigen schuld is dat het gepest wordt.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden.

Pesten kan een aantal oorzaken hebben:

- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken;
- Negatieve pestervaringen op de basisschool, dit zal mij niet meer gebeuren;
- Het moeten spelen van een niet-passende rol;
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas;
- Een autoritair leefmilieu binnen de school;
- Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd;
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau);
- Een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde;
- Een problematische thuissituatie, negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers.

De meelopers

Meelopers zijn omstanders die incidenteel actief of passief meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Het is belangrijk deze leerlingen tot helpers te maken.

Wat kunnen we doen?

Uitgangspunten

1. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
2. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: schoolleiding, docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Met het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol (zie bijlage 2) laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

Preventieve maatregelen

- Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
- In de leerjaren 1 t/m 3 wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere mentorlessen/ lessen. Gedeeltelijk wordt dit gekoppeld aan lessen over diversiteit of anders zijn.
- Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groeps gesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

Als preventie niet voldoende is: de vijfsporenaanpak

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de medewerkers voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is waardoor een klimaat ontstaat waarin pesten bespreekbaar gemaakt kan worden.
- Alle medewerkers van de school vervullen een voorbeeldfunctie ter voorkoming van pestgedrag.
- Alle medewerkers van school hebben een actieve taak bij het signaleren en tegen gaan van pestgedrag en zullen in voorkomende gevallen de mentor, een vertrouwenspersoon of een schoolcounsellor inschakelen.

2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd is.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Het aanbieden van hulp door de mentor.
- Het opschalen van hulp door het inschakelen van de coördinator leerlingbegeleiding. Deze kan in overleg met betrokkenen op zoek gaan naar passende hulp.

3. Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp (desnoods verplicht) door de mentor, of vanuit de tweede lijn door de coördinator leerlingbegeleiding. Deze kan doorverwijzen naar schoolmaatschappelijkwerk, het Zorg Advies Team of andere vormen van hulpverlening.

4. Het betrekken van de middengroep bij het pesten

- De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen en die van de school hierin.
- Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.
- De mentor maakt hiertoe een stappenplan en komt hier in de toekomst op een afgesproken moment op terug .

5. Het bieden van steun aan de ouders/verzorgers

- Ouders/verzorgers die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders/verzorgers om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders/verzorgers in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.

- De coördinator leerlingbegeleiding kan de ouders/verzorgers zo nodig naar deskundige hulpverleners buiten de school doorverwijzen.
- De school biedt ondersteuning aan het gepeste kind.

Rollen en taken bij de aanpak van pesten:

A. De mentor

1. Bij een vermoeden van pestgedrag bespreekt de mentor dit in het kernteam, zodat er een bredere kijk op de problematiek ontstaat. Van daaruit wordt er gekeken of er anderen bij betrokken moeten worden: toezicht, coördinator leerling begeleiding, teamleider.
2. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III.
In het contact met de pester is het doel driedig, namelijk:
 - confronteren
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij bepaald gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
3. De mentor bespreekt met de pester direct het vervolgtraject indien pesten zich herhaalt.
4. Van de gesprekken worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in SOM van zowel de leerling die pest als van de leerling die gepest wordt.
5. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
6. Als het pestgedrag doorgaat, nodigt de mentor de ouders/verzorgers van de pestende leerling(en) en de gepeste(n) uit, bespreekt de problematiek met hen en stelt in overleg met de coördinator leerlingbegeleiding een handelingsplan op. De coördinator meldt dit in SOM en stelt de teamleider op de hoogte.
7. In overleg met de coördinator leerlingbegeleiding wordt besloten of opschaling naar hulpverlening in of om de school nodig is.

B. De coördinator leerlingbegeleiding

1. De coördinator leerlingbegeleiding kan in onderling overleg, de rol van de mentor overnemen bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten frequent het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. De coördinator leerlingbegeleiding kan in overleg met ouders en betrokkenen hulp inschakelen voor zowel de pester als de gepeste.

-
4. Als de coördinator betrokken wordt legt hij/zij verslag in SOM.
 5. Als er ook disciplinaire maatregelen nodig zijn, overlegt de coördinator met de teamleider.
 6. Als het Zorg Advies Team ingeschakeld wordt, wordt ook de zorgcoördinator betrokken.

C. De teamleider

1. De teamleider kan in onderling overleg, de rol van de mentor overnemen bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten frequent het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. De pester krijgt een waarschuwing van de teamleider. Een schriftelijke neerslag van deze waarschuwing komt in de incidenten registratie van SOM.
4. De teamleider overlegt met de coördinator leerlingbegeleiding over de genomen stappen.
5. Wanneer verplichte hulp geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing . Als er ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt, krijgt de pestende leerling een langere schorsing.
6. Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan verwijdering. Er wordt gezocht naar een andere school.

D. De rol van de vertrouwenspersoon/counselor

De vertrouwenspersoon kan op initiatief van alle betrokkenen bij een peestsituatie worden betrokken.

1. Hij/zij ondersteunt, in overleg met de coördinator leerlingbegeleiding, waar nodig mentoren en teamleiders tijdens de verschillende fasen in het proces
2. Hij/zij biedt, in overleg met de coördinator leerlingbegeleiding, op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
3. Hij/zij geeft gevraagd en ongevraagd advies in de keuze van vervolgotrajecten zoals trainingen en hulpverlening.

Bijlage I

NATIONAAL ONDERWIJSPROTOCOL TEGEN PESTEN

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen daadwerkelijk te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (330.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (55.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders/verzorgers en door de leerkrachten.
2. Het management dient, om een passend en afdoend antwoord te vinden op het probleem pesten, uit te gaan van een zo goed mogelijke samenwerking tussen ouders/verzorgers, medewerkers van de school en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid dat gericht is op deze samenwerking.
3. Alle betrokkenen bij de school (management, medewerkers, leerlingen, ouders/verzorgers) wensen een samenwerking, zoals bedoeld onder 2, ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en levend te houden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
 - een aanpak via en het werken volgens de 'vijfsporenaanpak':
 - het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het probleem;
 - een gerichte voorlichting aan alle ouders/verzorgers van de school;
 - het aanleggen van - voor iedere persoon aan de school verbonden - toegankelijke, goede informatie over het probleem pesten, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen;
 - het beschikbaar stellen van geld waarmee wordt bekostigd: de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen en andere activiteiten voor ouders/verzorgers en voor de aanschaf van boeken en andere informatie;
 - samenwerking te zoeken en afspraken te maken met andere scholen in de buurt over de aanpak van het pesten;
 - het delen van de opgedane ervaringen met andere scholen.
5. De ondertekenaars verklaren zich in principe bereid tot deelname aan een tussentijdse evaluatie door de school binnen drie jaar.

Getekend door: voorzitter Medezeggenschapsraad, voorzitter College van Bestuur

Bijlage II

LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET DE GEPESTE LEERLING

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders/verzorgers of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren.

Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Bijlage III

LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE PEST

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je *bent* heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van de vertrouwenspersoon (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).